

Susanna Niinistö-Sivuranta

susanna.niinisto-sivuranta@helsinki.fi

AMK-maisteri – Työelämän moniosaaja

Mäki, Kimmo, Vanhanen-Nuutinen, Liisa & Kotila Hannu (toim.) (2017) AMK-maisteri – Työelämän moniosaaja. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu. Helsinki: Painotalo Next Print Oy. 213 s.

Näkökulmia työelämäläheiseen korkeakoulutukseen tarjoaa 2017 julkaistu teos, joka käsittelee ammattikorkeakoulujen ylempien tutkintojen kehitystä, nykytilaa ja pedagogiikan lähtökohtia. Kirjan ovat toimittaneet Haaga-Helia ammattikorkeakoulun yliopettajat Kimmo Mäki, Liisa Vanhanen-Nuutinen ja Hannu Kotila. Kirjaan on valikoitunut kirjoittajiksi mittava joukko ammattikorkeakoulutuksen kehittäjiä ja tutkijoita sekä johtoa. Tekstit vaihtelevat case-kuvauksista tutkittuun tietoon. Kirja on kuitenkin kokonaisuutena eheä ja mielenkiintoinen koonti sekä eräänlainen puheenvuoro nuoresta tutkintomuodosta, joka on emeritus rehtori Pentti Rauhalan sanoin ”valuvikainen, mutta vakiintunut Master-tutkinto”. Teksteissä pyritään perustelemaan ja kuvaamaan, miten ylempi ammattikorkeakoulututkinto eli YAMK-tutkinto on kehittynyt varteenotettavaksi ja halutuksi tutkinnoksi, josta ollaan syystäkin ylpeitä ammattikorkeakoulukentällä. Myös työnantajien näkökulmasta se on vähitellen raivannut itselleen aseman kilpailukykyisenä aikuiskoulutuksen muotona.

Kirja itsessään on painavaa luettavaa erityisesti työelämän ja korkeakoulutuksen yhteistyön kehittämistä kiinnostuneille, korkeakoulupolitiikasta vastaaville sekä korkeakoulupedagogiikan sydämen asiakseen tunteville. Itse hahmotan kirjasta kumpuavan ydinsanoman kolmen teeman kautta: Bolognan prosessin mukaisen toisen syklin tutkinnon asema kansallisessa duaalimallissa, korkeakoulutuksen tiivis yhteistyö työelämän kanssa sekä työelämäläheinen, integratiivinen pedagogiikka opettajan roolin kehittäjänä.

Toisen syklin tutkinto kansallisessa duaalimallissa – Maisteri vai mikä?

Kirjan teksteissä sivutaan YAMK-tutkinnon asemaa kansallisessa tutkintorakenteessa useaan otteeseen. Vuonna 2005 annetun asetuksen mukaan YAMK-tutkinto antaa saman kelpoisuuden kuin ylempi korkeakoulututkinto yliopistossa. Toisin sanoen Bolognan prosessin mukaisesti YAMK-tutkinto on niin sanottu toisen syklin

tutkinto. Useista kirjan teksteistä välittyy hämmennys siitä, että työelämän ja ammattikorkeakoulukentän näkökulmista YAMK-tutkintojen asema ja merkitys vaikuttavat vakiintuneemalta kuin sen nimikkeeseen (YAMK, master) ja jatko-opintokelpoisuuteen suomalaisissa yliopistoissa liittyvät kannanotot ja käytänteet.

Mauri Panhelainen ja Tapio Varmola tarjoavat kirjassa tiiviin katsauksen ammattikorkeakoulun syntyyn ja ammattikorkeakoulututkintojen kehi-

tysvaiheisiin suomalaisessa korkeakoulupolitiikassa. He nostavat esille myös kansallisen tutkintojen viitekehyksen, jossa YAMK-tutkinto vertautuu yliopistojen maisteritasoiseen koulutukseen. Heidän mukaansa ratkaisematta onkin oikeastaan vain tutkinnon nimikkeeseen liittyvä problematiikka. Maisteri-nimikkeeseen liittyy runsaasti intohimoja, eikä AMK-maisteri-nimike ole saanut ammattikorkeakoulukentän aktiivisesta lobbauksesta huolimatta virallista hyväksyntää. YAMK-tutkinnon suorittaneilla ei myöskään ole minkäänlaista vakiintunutta polkua suomalaisten yliopistojen tohtoriopintoihin. Kirja sisältääkin herättävänä esimerkkinä tarinamuotoisen kuvauksen filosofian tohtori Krista Keräsen matkasta YAMK-tutkinnon jälkeen Cambridgen tohtoriopiskelijaksi ilman mitään lisäopintovaatimuksia.

Tiivistä yhteistyötä työelämän kanssa

Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on tuottaa toiminta-alueelleen elinvoimaa, osaamista ja innovaatioita. Katja Heikkinen ja Pia Ahonen Turun ammattikorkeakoulusta sekä Katri Ojasalo Laurea-ammattikorkeakoulusta kuvaavat työelämän kanssa tiivisti tehtävän yhteistyön ydintä, tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa, ja sen merkitystä YAMK-tutkintojen vaikuttavuuden näkökulmasta. He korostavat opiskelijoiden asemaa innovatiivisena toimijajoukkona sekä monialaisen yhteistyön merkitystä työelämäyhteistyössä. Monialaisuutta YAMK-tutkintojen erityisyytenä korostaa myös Ari Lindeman, jonka mukaan monialaisuuden mahdollisuuksia ei ole vielä edes täysimääräisesti hyödynnetty ja tulevista AMK-maistereista tulisi tehdä vahvemmin eri alojen tiedon ja osaamisen integroinnin taitajia.

Petja Sairanen kuvaa tekstissään työelämän nopeaa muutosta ja YAMK-tutkinto-opiskelijoiden näkemyksiä tutkinnon tuottamasta osaamisesta. YAMK-tutkinto on ollut heille merkittävä elinikäisen oppimisen mahdollistaja, mutta sitä kautta myös työelämä on saanut Sairasen mukaan ”muutosagentteja”, jotka ovat sitoutuneita oman osaamisensa kehittämiseen ja vaikuttavat näin myös organisaation osaamisen kehittämiseen.

Kaiken kaikkiaan kirjan tekstit tarjoavat kurkistuskunan työelämän ja korkeakoulun välisiin yhteistyön muotoihin aina opetussuunnitelman laatimisesta konkreettisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatioprojekteihin.

Työelämläheinen, integratiivinen pedagogiikka ja opettajan rooli

Kirja antaa kattavan kuvan työelämläheisen, integratiivisen pedagogiikan perusasetelmista. Useat ammattikorkeakoulut ovat lähtökohtaisesti kehittäneet YAMK-tutkintoja tiiviissä yhteistyössä työelämän kanssa sekä varmistaneet koulutuksen rakenteilla, sisällöillä ja käytänteillä työssä käyvien opiskelijoiden mielekkäät oppimisen polut, joissa myös aiempaa osaamista ja vertaisoppimista pidetään erittäin suuressa arvossa. Ehkä juuri nämä elementit ovat tehneet vähitellen YAMK-tutkinnoista haluttuja niin yksilön kuin työnantajankin näkökulmista. Työelämläheinen pedagogiikka lähtökohtana on taannut tutkintojen vahvan kehittämisorientaation, joka ei perustu pelkästään perinteiseen opetussuunnitelmien uudistamiseen, vaan tutkintojen sisältöjä on voitu muuttaa, muokata ja kehittää aktiivisessa vuorovaikutuksessa yhdessä työelämän kanssa.

Opettajan rooli on muuttunut ja kasvanut YAMK-tutkintojen kehityskaaren mukana erityisesti suhteessa työelämäyhteistyöhön. Työelämläheinen pedagogiikka haastaa opettajan tiiviiseen yhteistyöhön työelämän kanssa. Lisäksi opiskelijat ovat hyvin heterogeeninen joukko ja heidän taustansa vaihtelee koulutuksen ja työelämäkokemuksen osalta suurestikin. Kirjassa Annukka Tapaninen ja Merja Sinkkonen analysoivat opettajien pedagogisia ratkaisuja ja Päivi Huotari nostaa esille kansainväliseen oppimisympäristöön liittyviä pedagogisia haasteita. Opettajan roolia kuvataan ohjaajaksi ja valmentajaksi. Opettajalle oman ammatillisuuden kehittämisen näkökulmasta YAMK-tutkinto-opiskelijoille opettaminen on yhtä aikaa haaste ja mahdollisuus.

Lopuksi

Kirja on laadukasta luettavaa ja oikeastaan ainoa asia, jota jään lukijana kaipaamaan on kirjoitus tai näkökulma yliopistomaailmasta. Vahvemmallalla tutkintojen yhteiskehittämisellä ja duaalimallin rajoja ylittävällä vuorovaikutuksella voisi rikkoa ennakkoluuloja ja rakentaa siltoja – myös AMK-maistereille tohtoriopintoihin. Ehkä tällaista kehityssuuntaa on maassamme jo nähtävissäkin.

Susanna Niinistö-Sivuranta on kasvatustieteiden tohtori, opettaja ja Helsingin yliopiston opetuksen toimialan kehitysjohtaja, jolla on pitkä ura myös ammattikorkeakoulutuksen parissa.